

№ 1616.
Eesti Näitemängu-Biblioteek Nr. 4.

137
Muru Miku
meelehaigus.



Schuakenburgi trükk ja kulu.

Carlus ja Riias.

Hind 16 kop.

1848

1848

19616.
Muru Miku meelegaigus.

Nali ühes näitusēs.

Geēti näitemāngu sõbradele.

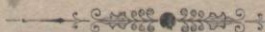
— (Kunder) —

„Cartlase tarkus ja Mulgi mõistus“e

kirjutajaft.

Niūd om, welle, armas aiga,
Kallis kaju-põlwe aiga:
Pilli niūd jooseb peränä,
Nali kõrwana kõneleb.

(Maha laul).



Tartus 1882.

Trükitud Schnakenburg'i kuluga.

Genfuri poolest lubatud. — Tallinnas, 5. Mail 1882.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

33794

Wäljandis trükitud J. Feldt'i kirjadega.

Muru Miku meelehaigus.

Mali ühes näitusēs.

Mängijad.

Muru Mikk, Särunumaa päris-peremees.

Aru Andres,

Marjamäe Märk, } peremehed (ühte nägu ja ühtemoodi riidis).

Füri Kaarmann, külakohtumees ja sillakubjas.

Maret, Aru Andres'e tütar

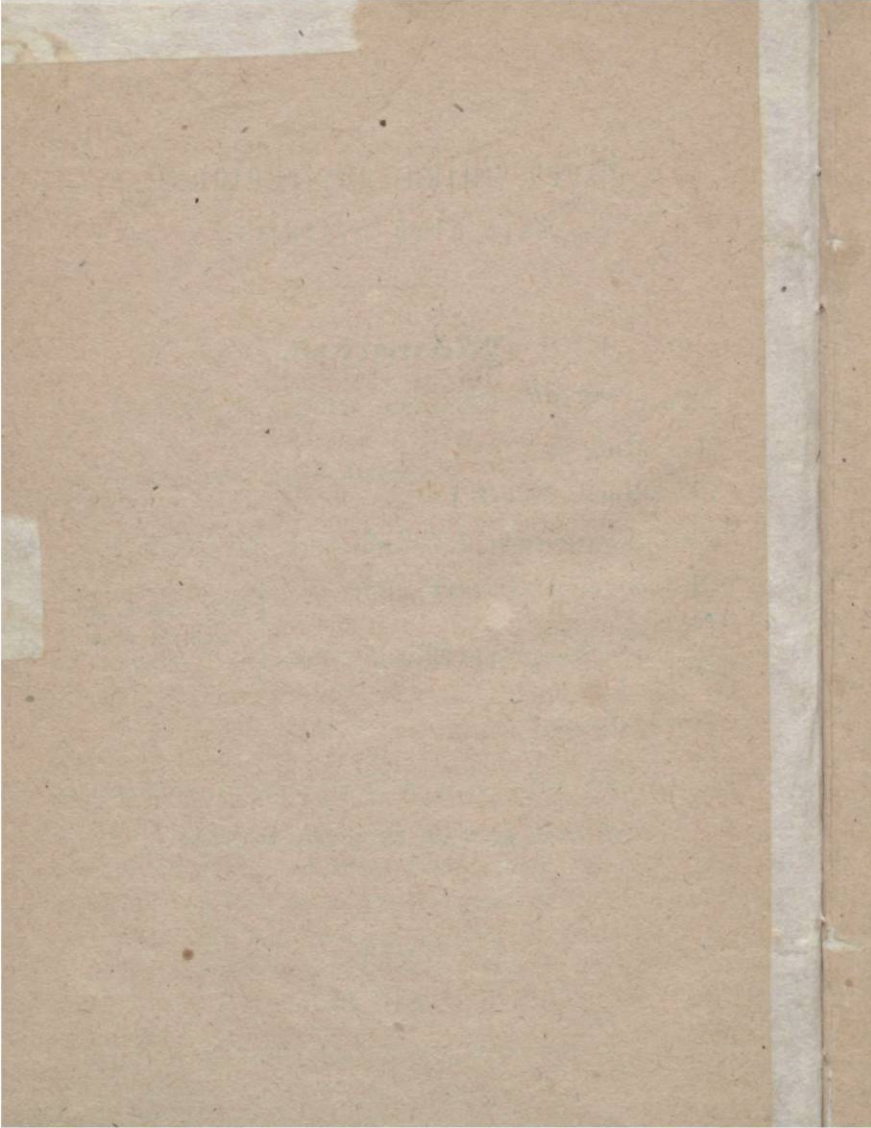
Maie, } Marjamäe Märdi tütreid } (ühte nägu ja pea-
aegu ühtemoodi riidis).

Külarahwas.

Mängimise koht: Aru ja Marjamäe alune maantee.

Maantee ääres en werstatulp ja pööjad.

1874.



Esimene etendus.

Aru Andres (pool jampside).

Mina — mina — oh mina — oh mina wiimane! Oh mina rumal! Oh mina hallpea — ei, oh mina hall lambapea! Oh mina äraarmamata, ülessekaalumata, ülessepoomata ja ärauputamata narr! Kas minul wana päewade sees weel niisugune otsatu, niisugune põhjatu rumalus meelde pidi tulema, oma tüttart, oma kallist Maretat, oma kanamuna, Muru Mikule mõrsjaks lubada! Waata ise järele (wõtab rübara maha) pea hall kui kulu, aga ikka weel rumalust täis. — Tema pööratu Mik, kas tal ka aru peas on! Üheile käib ta alles minu Maretat kosjal ja täna — ega mo filmad ometi ära nõiutud pole — ajab tema nii salajat ja mahedat juttu Marjamäe Kaiega, nagu ei oleks minu Maretat olemas! — Ma arwasin juba ette ära, ega sest midagi wälja ei tule. Tema elab mõni 185 wersta kaugel — jaada nüüd oma laps sinna wõõraste inimeste sekka, ja kes tema rikkust wõi warandust näinud. Sumal Issa

Sumala Pojufe! Kus mo pea ommeti oli, kui ma selle tembu ära tegin! On ikka wanal sõnal ka oma õigus, kui ta ütleb: wana pea, warja aru! — Olgu mis on, mees peab ka sellegi pärast meheks jääma! Muru Mikki ei saa minu tüttart! Mii tõeste kui niu nimi Aru Andres on! Niisugust wäimeest ma ei jalli! Minu wäimees peab üksi minu tütre aga mitte terwe küla tüttarte oma olema! Olgu selle peale kolm risti selle wersta tulba peale tõmmatud! (Tõmbab kriidiga kolm risti.) Ma wannun sellepeale: Senikaua kui ma ise neid rista siit maha ei kustuta, ei pea ka Mikki minu tüttart omale saama! Seda ütleb Aru Andres Andreson. (ära.)

Teine etendus.

Marjamäe Märt (niisama mõlles).

Oh mina — oh mina seitsemesopiline kama-
jahukott! Oh mina kergemeeline inimene! Siis
mina pidin weel niisuguse tembu ära tegema! Kes
oleks seda uskunud? Mina pidin oma Raie Muru
Mikule mõrsjaks lubama! Ja tema kergemeelega loom
olla alles üleheile Aru Andresse Maretaga kosja wiina
joonud. — Marjamäe Märt, kas sa purjus olid, wõi
mis sull ommeti wiga oli? Muidu ütlesin ma ikka:
„Si maksja wõõramaa inimestega niisugust kaupa teha!“

Ja waata, mis sa nüüd ise tegid! — Ei! Ei! ja weel kakskümmend wiis korda ei! Selle tüki teen tagasi! Muru Mikki ei saa enam minu Raie nähagi. Minu Raie leiab paremaid mehi meie oma maalt, niisamma minu Maie ka. Mitumma Jumalale, ei ole minu lapsed niisugused, kes rumalad on wõi nii; neil on pale lapikesed punasemad kui mõnel opmanni mamselil ja aru poolest on nad mo oma laadi lapsed ja minu tasku pole jo ka mitte tuult täis. Saame ometi näha, kas niisugused lapsed kolletama jääwad, kel niisugused weime wafad on! Aga Muru Mikki mingu oma teed! Selle kivi weeretan ma seie wersta tulba kõrwa oma wande kinnituseks. Niisama wähe kui ma seda kivi ise ära weeretan, saan ma oma Raie Muru Mikule lubama. (Weeretab suure kivi wersta tulba juure.) Sooh!

Kolmas etendus.

Märt ja Andres (tuleb)

Andres. Tere, naaber! Mis sa nüüd teed? Ega sa ometi mõnda Paabeli torni wõi Aleksandri koolimaja ei hakka ehitama.

Märt. Tere, jumalime! Sest ei saa, Andres, kedagi Paabeli torni ega Aleksandri koolimaja; see

on aga paljalt üks mehine pitseri märk, mis mu wannet ja sõna kinnitab.

Andres. Mis sa siis nii hullust peast oled wandnud, et seda kiwidega kinni katad?

Märt. Ega sa ise ei tea jah? Ega sinu ja minu tütrele ometi tahessi üks mees kofku ei wõi olla. Ma olen Muru Miku oma teed saatnud. Wõta ta petis oma wäimeheks kui tahad! Ma kade ei ole! Selle taheks, wa naaber, olen ma selle kiwi seie weeretanud.

Andres. Mina olen ennem juba Muru Miku ära saatnud. Waata mis seal wersta tulba peal on!

Märt. Sääal on kolm risti.

Andres. Sääal on kolm risti jah. Aga mis need kolm risti jääal tähendawad?

Märt. Ei tea.

Andres. Need ristid tähendawad seda: Mina, Aru Andres Andresson, olen Muru Miku ära saatnud. Tema ei tohi enam selle peale mõteldagi, et ta weel minu Mareta mõrsjaks saab. Ratsu, Märt, seda tähendawad need kolm risti. Ja see on weel nii kindel, et kui ma ise need kolm risti ära kustutan, siis ehk saab Mikk minu wäimeheks. Aga seda ma ei tee!

Märt. Just nendasama on minu kiwiga lugu ka. Ma arwan, minu pärast jääb see kiwi igaweste seie seisma.

Andres. Ma arwan, mu ristid jääwad ka minu pärast igaweste seisma. Kui wõõras läsi nad ärapühib, ega see mu wannet ei rifu.

Märt. See on väga hea, et ta Pärnumaa petis nii ühe rapsuga minema saab saadetud! Ma ei mõista, mis aru tal wanapaganal ometi peas on, et ta niisuguseid janta teeb. Ühekorraga faks noorikut kosida on jo selge Türklase temp.

Andres. Mu mõtted on päris segased. Kuulsin külas kõnelema, et Mikki muud ühtegi 'polla, kui üks Pärnumaa mõisa karjamees.

Märt. So, so! Nüüd lähavad asjad haruliseks. Ta kuriloom näitas aga mulle oma talu ostmise kontrakti. Ja all oli suur pitser, mitu kohtu härra ja kirjutaja nime ja ühe nime all oliwad weel kolm risti, nagu seal wersta tulba peal, jo need ka wannet ja õigust tähendawad.

Andres. Kas tal ka pass ligi oli?

Märt. Pudel oli kül kaasas; seda ta passiks nimetas. Aga kas tal plagat-passi oli, seda ma kül ei tea.

Andres. Olgu naabrite wahel paar sõna sõbra juttu. Meie ei saa nüüd muudu järje peale, laseme see selmistükk kogukonna kohtu ees läbi katsuda ja Mikku natuke pinnida. Muu on enam wäärt, kui häbi. Pärast saab Mikki ja terwe küla meie tüttarde üle naerma, kas see meile auu teeb?

Märt. See on õige, naaber! Meie anname asjaluo jalapealt wallakohtumehe ja sillakubja Jüri Kaarmann'ile teada.

Andres. Wõta selle peale mo käsi, Märt,
feda teeme! (ära.)

Ueljas etendus.

Muru Miff.

Mina ei tea, kas ma olen enam Muru Miff,
wõi ei. Mu peajud ja silmanägemine on rikunud,
ma arwan, et ma pea nõdraks jään. Kas niisugust
keerulist lugu keegi enne eluilmas on näinud! Minu
Mareti isa hing on kahe mehe sees. Oh feda ime-
fui-imelikumat asja! Tema ta oli, aga kahe koha
sees ja kõneles kahest tütrest. Mina ei tea, mis ma
nüüd rääkima wõi mõtlema pean, kui mul niisugune
äiataat kahe wihus wasta tuleb. — Ah, ah, sealt
tuleb mo Maret. Kül see mulle asja õieti ära seletab!
Tema ikka oma isa kõige paremine tunneb. (Maie aga tuleb.)

Wiies etendus.

Miff. Maie.

Miff (Maiele wasta minnes). Tere, kallid filma-
terake, munamagus Maretake! Olin suures segaduses.

Ei teadnud kahte, ei kolme lugeda. Ütle ometi kulla laps, on sul üks isa või kaks? On su isa üks waim, või üks nõid? Mina temast aru ei saa. Ta ajas siin praegu iseenesega juttu ja seisis enese ees.

Maie. Külamees, mis Sul wiga on? Kas Sa hull oled! Või minu isa waim ja nõid. Ara Sa teeni, et ma Kaarmann'i juure lähan! Mis Sul teiste inimeste isaga tegu on?

Mikk. Ei, ei! kallike, kullake, Maretake, ega ma paha ei mõtelnud. Oma tulewase kaasakese isa üle ei mõtle ma millalgi pahaste. Ma olin aga natuke segane — (järele mõeldes) — ma küll paha ei mõtle, aga — Teie isa — — kui ta mitte nõid ei ole, siis on ta — ei, ei — — siis on minul suur haigus oodata, sest niisugused näitused ei tähenda head. — Aga Maret, seleta mulle see asi ära! Ma pean ometi teadma, mis mees mu tulewase kaasakese isa on.

Maie. Mis pagana kaasakese ja nõia lugu see on? Ma pole Sind ilmasgi enne näinud. Ja niisuguse hullu mehe ajaks mu isa wemblaga minema. (ära.)

Mikk (waatab ülesse poole). Ma waatan, kas wast pilwed ülevalt alla mu selga ei lange. Küüd ei ole enam maa peal ristiniimese lugu. Ka minu Maret on pöörane. Ta ei tunne mind enam! Mikk, Mikk, siin meelehaigus on otsata! Võib ka olla, et ma juba hull olen. Oleks ma parem Pärnumaale jäänud,

ei ma seal niisugusi pöörafi inimesi poleks näinud!
Siin on teine maailm.

Kuues etendus.

Mikk. Maret.

Maret (tulles, lahkelt). Tere, Mikk! Miks ja nii kurb oled ja siin kesk maanteed seisad? Dotasin sind ammugi juba meile tulema. Kus ja nüüd olid heile ja täna? Isa on korruga kes teab misläbi nii karuseks läinud, et enam kosjaluo peale mõteldagi ei lasse. Mikk, meie palume teda seni, kuni ta järele annab! Ma tunnen teda, ega ta ometi nii kiwi kõva ei saa olema.

Mikk. Kallis Maret, ole nüüd ka ometi inimene ja märka meelt! Enne ja läksid vihastates ja turtsutes minema, ja nüüd oled jälle soe ja sõbralik nagu tuipojake. Mina ei saa sinust aru.

Maret. Mikk, kas sa und näed? Mina vihastasin ja turtsusin? Millal see oli?

Mikk. Roh, olgu mis oli! Ma unustan selle ära. Aga see asi mis ma ennegi küsisin kipitab mul südame peal; ole armas laps ja anna mulle üks mõistlik vastus!

Maret. No küsi ometi, Miik! Miks ma sulle mõistlikult ei peaks vastama? Tead jo isegi kuidas asjad meie wahel on.

Miik. Ära siis, kallis Maret, waleta — ütle selget töt: „On so isa nõid ehk mitte?“

Maret (tohtudes). Kulla Miik, mis su meeles on?! Minu isa nõid? Mis ta sulle ütleva saab, kui ta seda kuuleb! Siis on meie asjad otse otsas. Ega sa ometi töt ei räägi, Miik? Sa tahtsid minuga paljalt nalja heita!

Miik. Sula tõsi! Kallis Maret, mull on raske haigus oodata. Mõttele, ma nägin täna sinu isa hinge kabe mehe sees; üks kui üks.

Maret. Miik, mis juttu sa ajad? Minu isa waim kabe mehe sees?!

Miik. Tõsi! Ma wõtan wõi minu pärast furma rohku selle peale. Sinu isal on kaks keha, ja sina, Maret, oled ka — — ma ei tea, mis lugu sinuga on; sul on ka kaks hinge. Ega see Maret ometi üks õige inimene ei olnud, kes paari pilgu eest siin oli. Oleks sa mitte nii wäga ilus ja lahke olema, ma jätaks sind kobe maha ja paneks jalgsi Pärnu poole plagama.

Maret. Miik, ära halp ole! Siin küla keskel on mitmesugusi inimesi näha; kes selle eest wõib seista, et siin ka ühe näulisi pole? Minu isa ja Marjamäe Märt on kui ühest suust maha kukkunud.

Ja jälle mina ja jälle Marjamäe tüdrukud oleme jälle ühte nägu, ühe wanused ja peatselt ühe suurused.

Mikk. Tühi jutt, Maret, ma olen ka juba mõnda maailmas näinud ja minu wanaema rääkis mulle lapsepõlwes ühe väga hirmsa luo niisugustest inimestest, kel kaks hinge olla. (Maie ja Kaie on Miku selja taga tulnud.)

Seitsmes etendus.

Endised. Maie. Kaie (annab Maretale iseäranis märki.)

Maret (märkab asja ise endamisi). Kui lugu nenda, siis võime Mikuga natuke edasi naljatada.

Mikk. Minul on siis nüüd ometi sellegipärast nõuu Arule minna ja sinu isaga asjad kokku rääkida. Saan näha, kuidas lugu läheb. On asjad toonis, siis peab minu Maret minu süles täna istuma. (Ümberpöördes tuleb Kaie ette, Maret lähab Miku selja taha ja annab Maiele märki.)

Kaie. Ja muidugi. Sinu kõrwas ja sinu kaelas ja sinu süles ja sina jälle minu kõrwas ja minu kaelas, kallid, kaunis, lõbus, lahke Pärnumaa Mikk.

Mikk (kohmeldes). Maret, Maret, sinuga ei ole enam õige lugu! Sul näitavad tiivad järgi all olema.

Kaie. Mine ikka! Noorel lapsel peavad jo kerged jalad olema. Ja kas sina, Mikk, minu noor

Lõukoer, ühte laisjalalist neiut kosima lähaks! Kül
sa mind pärast poole tundma õpid.

Miff (mõteldes). Jah, pärast tundma õpid! Mis
sa siis veel tunned wõi oled, kui ta sul käes on:
Kas siis tundmine veel midagi aitab wõi maksab.
(Seni on Maie Miffu ette tulnud) (kohkudes:) Maret, Maret!
Mis sa nüüd ometi teed! Sälle seesama paha nägu,
kes natukesel aja eest siin oli!

Maie (pahaselt). Näe, wõi mina sinu Maret!
Pahane nägu! Mis sul maailma nägudega tege-
mist on?!

Miff. Mina sõidan nüüd ära Pärnumaale,
Maret, ja jätan sind maha. Mind naerab terve
Pärnumaa wälja, kui mul niisugune pool nõida
naiseks on, kes iga filmapilt teisel näul ja teul
minu ees seisab. Wii oma isale, selle pea-nõiale,
palju terwit ja ütle, et Muru Miffu meelehaigus nii
suureks läinud olla, et ta ära kodumaile sõitnud.
(Maie, Maie, Maret astuvad Miffu ette. Miffu kui tulp, filmad taewa
pool.) Issa meie, kes sa oled taewas! Peasta Muru
Miffu kurjast ära! Issa, Issa Pojuse, Püha waimuke!
Maret — Maret sa wõid end sõawäeks muuta. Lase
waene Miffu lahti, ta kardab sind!

Maret (Miffu käest Finni wõttes). Minu Miffu! Nüüd
olgu meie nali ka kord otsas! Waata õieti minu otsa!
Kas ma olen ju Maret?

Mikk (waatab kuu Maretat otsa, pahemalt ja paremalt poolt zc.).
Jah, sa oled minu Maret. Aga need tõiſed on jo ka Maretad. Nõiðus!

Maret. Sinu film ei ſeleta heaſti. Waata ometi nende otsa!

Mikk (waatab mõlemate otsa. Raie ja Raie hoidwad naeru eſite kinni, pärast aga naerwad suure healega). Nüüd hakkab ikka aſi ſelguma! Waat, miſ imelik inimene ſiis on, kui ta armastab ja õieti oma mõrſja otsa ei julge waadatagi: ta ei ſaa maalt ega ilmaſt aru. Kuidas wõiſin ma ometi neid kahte neiuat ka omaks Maretaks pidada. Nad 'pole jo-gi ühe ſuuruſed. Waata ſellel walge, ſellel lilla ja minu Maretil jälle kogu ni iluſ rooſi ja munarebu karwa põll ees.

Maret. Waata nüüd, Mikk, ma ſain kohe aru kuidas aſjad oliwad. Raabri Aru talu tüdrikud, nagu ma ütlesin, on jo minuga ühte nägu — aga ſa ei uſkunud. Sa oled ka mind Raiega ära wahe-
tanud ja tema iſaga ka koſja juttu puhunud. Ütle ometi, Mikk, kuidas wõiſid ſa kaſs korda koſjas káia?

Raie (naeratades). Aga Mikk, kaſ Sa ſiis nüüd minu maha jätad?

Mikk. Miſ Sa nüüd pillad! Aga pea, pea ma hakan oma Maretale ſeda keeruliſt aſja ſeletama. Mina olin ſulle, Maret, koſja wiina wiinud ja ſina wõiſid nad lahkeſte waſta ja olid ſeega minu oma.

Minu onupoeg on jo teie külas koolmeister ja selle juurest tulles sain nüüd ühe mehega kokku, kes justament sinu isa näitas olema, sest kes isa nii palju tahab wahtida ja tunnistada, kui ta tütre kõrwas istub. Ma arwan see mees oli sinu seletuse järel — Marjamäe Märt. Ma küsisin, mis tüttar teeb? kõnelesin pulmades ja koduminekust Pärnumaale. Wanamees näitas sellega tuttaw olema. Nüüd sain sellega kokku (näitab Raie peale) ja rääkisin niisama ja wõtsin pudeli karmanist ja andsin mitmele rüübata ja rüübasin ise ja Raie rüübas ka, ehk ta kül oma nägu mulle hästi näidata ei tahtnud. Ja nenda läts asi edasi, sest ma pidasin teda omaks Maretaks. Ja teie isad on ka pagana wäärt ühte nägu! Ei ma neid praegugi wõiks ühest ära tunda.

Maret. So, so! Ega minu isal nüüd sinu wastu ometi enam midagi ütlemist pole. Nüüd lähame meile! Maie ja Raie, sinu olnud mõrsja, tulewad ka ja oleme rõõmsad. Wanad mehed saawad end niisamuti rõõmustama.

Mikk (pead wanguitates). Ja, ja! need ristid seal wersta tulba peal. Ma kuulsin kül, mis su isa ütles kui ma lähemale tulin.

Maie. Noh, mis seal siis on, ma pühin nad maha! (tahab minna.)

Mikk. Ei, ei! Maie, see ei läha forda. Isa üles: Enne ei saa Mikk minu tüttart omale mõrs-

jaks kui ma ise need ristid maha pühin. Waatke neid, need ristid on ühe suure wande märgid. Neid rista peab Maretta isa oma enese käega ära pühkima.

Maie. Noh, eks meie kõik siis teda ei palu!

Raie. Ja mina palun teda weel iseäranis oma endise peigmehe eest.

Mikk. Ei, ei, seda sõna endine peigmees ära nimeta!

Raie. Ja muidugi nimetan ma! Ma teadsin juba ennegi kuidas lugu oli, aga ma tahtsin Pärnu-maa meestega natuke nalja pidada. Maretta oleksid Sa jo muidugi omale saanud.

Mikk. Ah Sa kawal neiu! Mind nii nina-pidi ümber wedada! Ja minu Maret ka weel neid aitamas!

Maret. Mikk, see oli jo wiimses otjas nali, sellest ma osa wõtsin. Nüüd lähme!

Maie. }
Raie. } Kõik ristid isegi ära kaduwad!

Mikk. Ei, üks täis ristiinimene peab need ristid ära kustutama ja selles asjas on see kõige kõwem ristiinimene Maretta isa: Tema pandis wande nende alla, tema peab ka wande nende alt wälja lastma.

Maret. Mikk, mina muretsen selle eest, et isa ristid maha kustutab! Lähme nüüd! (kõik ära.)

Raheksas etendus.

Rülatohtumees ja Sillakubjas Jüri Kaarmann.

(Ametiraha rinnas, suur pikk raamat kaenlas.)

Soh! Nüüd on siis peaaegu kõik asjad joonel ja toonis. Teede katsuja saab homme läbi sõitma ja kuid teed korras, saan ma jälle oma suutäis kiita — võib ka mõimalik olla, et tulemal aastal veel kogu ni kihelkonna kohtumeheks saan walitud. (Waatab oma protokolli raamatusse.) Roodioru metsa tee, kraawid, truubid ja werstatulbad on ilusad korras. Ma olen ka seie juure kirjutanud: „Roodioru tee: to bri!“ Lindsiweski tamm ja sild: to bri! Aga Tagametsa alune tee on kui pudru pada. Seal ei saa meie rewident ka kuue paari ratastega läbi. Sinna on natuke trahwi tarwis. Jah, trahwi tarwis! Ma olen ka seie juure kirjutanud: „Trahwi on tarwis!“ Ma tahan näidata, kas mul jõudu on ehk ei, wõi mis? Jüri Kaarmann ei kannu mitte ilma asjata hõbedast raha rinnas! — Kuidas siis siin Aru- ja Marjamäe aluse teega lugu on? Waatan järele, kui korras, siis kirjutan protokolli raamatusse: to bri! Kui mitte, siis ma tahan aga näidata, kes ma olen. (Näeb kivi.) So, sooh! Nüüsgune ordnuks on siin! Suured kivid wersta tulba kõrwas, nagu oleks see seaduselik tulp mõni kupitsa tikk olema. See näitab just seaduse pilkamine olema. Dot, oot! Jüri Kaar-

mann'il on oma jõuud ka. Ma tahan kohe protokoll'i ülesse võtta. (Kirjutab:) „Aruküla aluse tee wersta tulba kõrwas on üks suur kivi, mis seaduse wastu on ja igal ristiinimesel kaela wõib langeda, iseäranis wihmasel ajal, kus wihmausfid kivi alt wälja roomawad ja nulla libedaks teewad, nii, et kivi üks, kaks, kolm kesk teed on.“ Waatan siis ometi järele kuidas muu asjadega lugu on. Tee kraawid on puhtad. (Kirjutab:) „Tee kraawid on puhtad: ganz gut!“ Sild on korras. (Kirjutab:) „Sild on korras: ganz gut!“ (Jääb wersta tulba ette seisma.)

No, noh, mis mu filmad siis fiinsamas jälle näewad!?! Kolm suurt risti wersta tulba peal! Kas nüüd pole ilma ots käes! Niisugune äraneedmise wäärt töö! Jüri Kaarmann, näita nüüd, mis sa wõid!! Ja nüüd tahan ma ka näidata, mis ma wõin! (Jätub kivi peale.) Ma tahan kõik protokoll'i panna, wiimane kui tips! (Kirjutab hull aega ja loeb siis waljuste:) „Aru ja Marjamäe all maantee peal, 16. Juunil 1872. Koos oli: Jüri Kaarmann, külakohtumees ja fillakubjas. Ja tema tegi selle protokoll'i tee rikkumise ja wersta tulba määrimise ja trötsimise üle.

N 1. Jüri Kaarmann leidis suure kivi wersta tulba kõrwas ja paneb tema protokoll'i, sest et niisugune kivi wäga suurt kahju wõib teha, iseäranis wihmasel ajal, kus wihmausfid kivi tõeste tee peale lükkawad. Niisuguse kivi pärast on tarwis sügawalt järele mõelda.

N^o 2. Jüri Kaarmann leidis, et Aru ja Marjamäe tee ääres seiswa wersta tulba peale, nii kui näha, poe kriidiga kolm suurt risti on tõmmatud. Jüri Kaarmann arwab seda üheks väga häbemataks seaduse üleastumiseks ja paneb need kolm risti protokollu raamatusse ning lubab neid Silla kohtuhärrale näidata, kui tarwis on, sest kohus ei pea mitte ilma asjata mõõka omas käes.

N^o 3. Et Jüri Kaarmann kõik nenda on leidnud, kuidas kiri ütleb, sellepärast tegi tema järgmise otjuse: „Kõhtumees Jüri Kaarmann ei taha mitte hea meelega Aruküla mehi seaduse trötsimise pärast Silla kohtuhärra kätte anda, sellepärast lähab ta ise kui kroonu ametnik ja seaduse teender Aru ja Marjamäe külla ja karjub kõik peremehed kokku, ja loeb selle protokollu neile ette ja lubab seda meest, kes werstatulpa niimoodi on julgenud teutada Siberisse saata, kui see mees ise filmapilt mitte asja korda ei saada. Punkt!

Jüri Kaarmann. 1872.“

Saame siis nüüd näha, kas asjad lähawad libedaks, wõi ei! Kas Aru ja Marjamäe küllarahwas Jüri Kaarmann'i tunneward, ja kas ristid ja kiwi hõmward, wõi ei! (raamat kaenlas, ära.)

Zeitene wahse aeg. Teekäitad lähawad maanteed mööda edasi ja tagasi 2c., ka wõib muusika natuke mängida.)

Uheksas etendus.

Külarahvas, mehed ja naised.

Õsimene. Mats ae! Pea kinni! See müra on lähedal.

Teine. Mehed, wennad! See on kohtumehe Kaarmann'i heal!

Üks naene. Jumal Issake, mis meist nüüd saab! Minu Kaarli jäi Aru kõrtsi; kui ta wast sinna juhtub!

Kolmas. Ega ta ei näinud, et meie ka toroga*) peal olime!

Õsimene. Ei tea, teeme sinu pudel tühjaks! Ehk ta otsib meid läbi.

Kolmas. Säh weli, mul on tuline hirm, ma ei wõi juua. (ära.)

Teine naene. Lähme ära! Mis meie seal otsime! Ehk kutsutakse meid weel tunnistajaks.

Kaks poisikest (tulewad jookstes). Kuulge, kuulge! Aru külast tuleb üks mees jookstes — — see wõtab meid kinni!

Kõik. Lähame, lähame! Mis me' weel ootame! (kõik ära.)

*) toroga = kõrts.

Kümnes etendus.

Aru Andres. Marjamäe Märt.

Aru Andres (tuleb jookstes). Oh sina helde taewas!
Kes pagan mind ometi fundis, neid rista seie tegema!
Mine nüüd sellepäraſt Siberisse! Kui ma ſeekord
peel peafeks! (komistab üle kiwi) Wõtku ka Märti ühes
oma kiwiga! (Pühib ristid ruttu ära ja läheb.)

Marjamäe Märt. (Niisamuti jookstes; wõtab kiwi eſite
ſülle, ſiis weeretab ja wõtab jälle ſülle ja ſilitab ſeal juures — kuni ära.)

Üksteiskümnes etendus.

Muru Miſſ. Päraſt: Maret, ſiis: Maie ja Raie.

Miſſ. Olen nüüd jälle wanal kohal. Koht
wana — aga Miſſ uus! Maret on minu! Oh sina
helde ilm, kül ta on kena neiu! Silmakeſed juſt kui
joowikmarjad ja ninake ku' nibuke ja huuleksed kui
maafikmarjad ja tema jalaksed ja käeksed ja kõr-
waksed, need on keif kui kõige iluſamad ja ellamad
maailma neiukeſte filmadeſt, ninakeſteſt, huuledeſt,
jalgadeſt, käteſt ja kõrwadeſt. See on üks Maret,
— ei ſee on üks Maretate Maret. Ja Miſſ, ſee
Maret on ſinu oma! Oh ſa õnneseen, Miſſ! —
(ahtlajett) Aga need ristid! Need on üks päewawar-

jutus meie õnne taewas. Kes need ometi ära kustutaks, ma annaks talle wõi minupärast suud! (ilmbewaadates.) Mikk! ristid kadund! Kui ma nüüd teaks, kes see wägew mees ometi on olnud! Oh! oli Mareteta isa ise! (laulab:)

Sul olen end annud
Suu südamega,
Ja truust sulle wannud,
Mo armas Pärnumaa.
Kõik Wändra metsa karud,
Nüüd ühes hõisake!
Ja tehke laulupidu
Maakonnal kiituseks!
Kül minu Maret tuleb,
Teid tasa tandsitab,
Teil annab kärjemagust
See laulupiie eest.

Pärnumaa, nüüd rõõmusta! Muru Mikk teeb kuulsaks sind!

Maret (hülles). Mikk, ma arwasin sind juba Marjamäel olemo, aga ikka weel siin!

Mikk. Wai, wai, minu kallis, ilus ja peenike Maretake! Waata, ristid läinud!

Mait. } (rutates) Kas Teie ka teate, kes need
Kaie. } ristid ja kivi ära koristanud?

Kaie. Mareteta ja meie isad ise. Jüri Kaarmann tuli külasse, suur, paks raamat käes ja luges et see mees Siberisse lähab, kes need ristid ja sell

Kivi seie toimetanud. Ja meie isad oliwad otseskohe
jalul — ja waata Mikl, kõi! puhas!

Mikl. Kes see Jüri Kaarmann siis on?

Maret. See on meie külakohtumees, Mikl.
Oh temal on seda tarkust ja mõistust! Ta olemat
kolm korda Piibli raamatu läbi lugenud ja seaduse
raamatu ja Kalewipoja raamatu ja tähtraamatu ja
kõi! muud raamatud. Tema ei kardab kedagit, ei
mõisahärrat, ega kiriku härrat. Ja üks kord olla ta
kaks juurt jaksu kohtu kulli ees läbi noominud ja
pahutanud, teise keldrisse panna lastnud ja teisele
witsu lubanud anda. Teda kardab kõi! maailm.

Maie. Aga ta on ka üks hea mees, iseäranis
laste ja naesterahwa wasta. Ta käib koolimajas,
toob lastele saia ja pildiraamatuid. Ja mõnikord
lähab ta ka palwemajast mööda, ja siis jääda ette-
lugejal koge hing rindu finni.

Maie. Kuulge! nüüd jalutame siin ümber, kuni
meie isadega kokku saame, ning siis lähame kõi! koos
meile ja tuleme jälle teile ja jälle meile ja teile kuni
Mikl ära sõidab. Oh! saame Jüri Kaarmann'iga ka
kokku; ma armastan teda nii üliwäga.

Maie. } Meie armastame teda jo ka, ja ta saab
Maret. } tõeste Mikl meele järele olema. (ära.

Kaksteistkümnes etendus.

Jüri Kaarmann.

(Suba taga teatri.) Ah so! Niisugune seaduse sol-
kimine! Jüri Kaarmann, kas sa nägid, mis jõud
sinu sõnal oli! Kiwi on läinud, ristid on kadunud.
Nüüd tarwis seda asja ka kirja panna! (Kirjutab:)
„Jüri Kaarmann'i protokoll'i raamatu järele on nüüd
Uru ja Marjamäe alune tee: tohri! Sgamees võib
sõita, kas juurte ratastega ehk lombaka hobuskega.
See on Jüri Kaarmann'ile ja kogukonna kohtude
seadusele auuks. Kogukonna kohtumees ja sillakubjas
Jüri Kaarmann.“ Pea, pea! Ma teen oma Mariga
natuke nalja; ma kirjutan alla: „Jüri ja Mari Kaar-
mann.“ Sooh! nüüd on siis minu tallitus siin
otfas. Nüüd tarwis ka muid asju järele uurida. —
Ma kuulsin, et Uru Andresse tütar mehele saada ja
weel pealegi ühele Pärnumaa mehele. Pean ka ometi
waatama minema, kuidas lugu on! Kes minule,
seaduse tundja mehele, seda ära võib keelda.

Kolmasteistkümnes etendus.

Kaarmann. Märk. Andres. Mill. Maie.
Kaie. Maret.

Kaarmann. Oh, o, külamehed! Mis pidu siis
teil täna on?! Tere, tere, auusad külaperemehed,

Andres ja Märt, ja lahked tütre, linnukesed, kana-
pojakesed ja nenda edasi, ja nenda edasi, ja
nenda edasi!

Kõik. Tere, tere, auus kohtumees ja
sillakubjas?

Kaarmann (lahkest). Ja, ja, on kerge ütelda,
aga on raske asi, kohtumees ja sillakubjas korraga
olla ja kõik protokollid ja kirjad nii seadida, nagu
uus talurahwa seadus nõuab. Ma tean, oli veel
praegu siin suur tüli ees, aga ma olen seda nii ära
toimetanud, et Aru ja Marjamäe peremeestel sellest
trahwi ei saa tõusma.

Märt. Koh, Sul, auus Kaarmann, on ikka
tegemist kül. Teine mees Sinu asemel ei mõistaks
kolmeigi lugeda.

Kaarmann. Ja, kui tal aga Kaarmann'i pea
oleks! Aga võta näpust! Üks ainus Kaarmann meil
on, ja see mees olen mina ise. Aga kes see võeras
noormees siin on?

Andres. See on minu tütre Maret peigmees,
Muru Miik, Pärnumaalt, pärisnaja peremees.

Miik (kumardates). Jah, see ma olen, auus kohtu-
mees ja sillakubjas!

Kaarmann. Ja, jah! On ikka raske amet kül,
ja meie näpude peale vaatavad rewidendid ja suured
kohtuhärrad teravaste.

Mikk. Mina olen Sulle, auus külastumees ja fillakubjas, suurt tänu võlgu.

Kaarmann. Oleks see õige olema, ma ei nõuaks selle eest mingisugust maksu.

Mikk. Waata, auus külastumees ja fillakubjas, need ristid siin wersta tulba peal olivad kui tondid minu ja Maret'i wahel. Sina oled nad ära kautanud oma ameti jõuu ja wõimuse läbi, ja seega sain ma alles Maret'i täieste omale.

Kaarmann. Mis mina nüüd sest teadsin. See oli jo minu kohus ja seeford juba protokolli pantud. Aga, et Sa minu ameti ja seaduse wõimust ära tunnend, see rõõmustab mind üliwäga ja Sinust wõib wiimaks üks seadusetundja mees saada, kui ka mitte kohtumees ja fillakubjas korraga.

Andres. Dige ta nu on. Meil oli siin suur segadus, minu ja Marjamäe Märdi ja minu tütre ja tema tütarde ja jälle Miku wahel. Mikk ei tunnud mitte, nagu wõõras inimene kunagi, ei minu ega Märdi lapsi ja pärast ei wõinud ta jälle wahet kositawa ja teiste wahel teha. Wiimaks ei mõistnud ta jälle wahet minu ja Märdi wahel teha, nenda see siis tuli, et meie mestis Märdiga tema wasta sõtta läksime ja teda Teie juure wiima pidime. Mina tõmbasin need kolm risti seie wersta tulba peale ja Märt pandis kiwi seie selleks mälestuseks ja kinni-

tufeks, et meie lubanud olime, Mikku minema saata, ja wandusime selle juures: et, kui meie ise oma kääga need ristid ja kiwi jälle ära koristame, siis ehk võib Mikk uueste meie laste peale mõelda. See oli jo niisama palju kui otse ütlemine: Mik ei saa elu ilma kiwi meie wäimeheks.

Märt. Nii see oli.

Maret. Ja seal tuli Kaarmann'i onu, ning ristid ka kiwi kadusiwad!

Märt. Ja muidugi.

Andres (pude/it wälja wõttes). Kuus kohtumees ja sillakubjas Kaarmann! Kui Sa nii lahke oleksid ja ka kosjawiina katsuksid! Meil oleks sest wäga hea meel olema.

Märt. Ja muidugi.

Kaarmann. Koh, Andres, kas mina siis mõnikord uhke wõi nii olen olnud? Maie tibuks, hoia seni mu protokollu raamat kinni! (Rüütab.) Noore paari terwiseks! Wahha Pärnu mees, Sa oled ikka mees, kes neiuisid wälja otjida mõistab, kellel filmad kui nõõbid ja mokad kui maafikad ja weime wakad kui teine talu on.

Märt. Ja muidugi.

Kaarmann. Ma panen jeda ka oma protokollu raamatusse — mälestuseks (firjutab).

Märt. Ja muidugi.

Andres. Ei, ei! wast juhtub fakste ette!

Kaarmann. Nüüd on walge wäljas! Kellel fakstal minu protokollki raamatuga tegemist? Ega see ommeti kogukonna kohtu protokoll pole. See on minu enese priwaat asi, sest niisugune raamat wõib igal suuremal ametimehel olla ja seda ei ole sugugi seaduses keelatud. (Loeb:) „See on nenda olnud. Seda tunnistab oma nime ja kirja allapannes Jüri Kaarmann. 1872.“ Waatke, ma ei ütle ka mis on nenda olnud, waid see on nenda olnud. Mis see on, seda teame meie ise.

Märt. Ja muidugi.

Andres. Ja nüüd, wäimees ja naabrid! Täna oleme minu juures! Ning mis minu talu keldrid ja lambrid kannawad, peab täna lauale tulema.

Märt. Ja muidugi.

Kaarmann (waatab raamatusse). Ei näita wõimalik olema! Mül on weel üks kroonu tallitus ees.

Maie. } (Kaarmann'i kätest kinni) Dnu, jätke talli-

Maie. } tused homseteks! Ega Teil sest Muru Miku meelegaigust ei sigine! Lähame nüüd ühes koit kosja pidule.

Kaarmann. Lapsed, Teie üleannetumad, káris-tate mu protokollki raamatu lõhki! (ára.)

Miff. (Andresse ja Mardi poole.) Ei ma poleks jeb
uskunud, et minu meelegaigus nii metfa läks
(Maretale:) Küüd, Maret, lähame esite Arule ja
pärast Murule!

Märt. Ja muidugi! (Kõik ära.)

~ ~ ~ ~ ~
D t s.

Näitemängud,

mis Schnakenburgi trükikojas ja kuluga on wälja tulnud:

Advokat tohtri ametis.

Lusimäng neljas waatuses.

Hind 25 kop.

Mulgi mäistus

ja Tartlase tarkus.

Nali ühes järgus.

Kirja pannud J. Kunder.

Hind 16 kop.

W i r r w a r r.

Lusimäng wiies järkus.

Saksa keelest Rosebue järel
ümber teinud A. Rißberg.

Hind 24 kop.

Saaremaa Onupoeg.

Seetikeele näitemäng.

Hind 16 kop.

Wanne ja õnnistus.

Kurblik näitemäng kahes waatuses.

Wälja annud Fr. A. Kreuzwald.

Hind 30 kop.

Särane Mul'f

ehk jada wacka tangus-
soola.

„Saaremaa Onupoja“

tirjutajast.

Hind 40 kop.

Zuletorn.

üks kurblik näitemäng kahes
waatuses.

Wälja annud

Fr. A. Kreuzwald.

Hind 50 kop.

S i d s i r ü ü t e l.

Näitemäng kolmes waatuses.

Wene keelest A. Buschkin'i järel ümbertõlkinud A. Lido.

Hind 12 kop.

